

Η εξέλιξη μιας Νηπιαγωγού ως αποτέλεσμα ενός προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης

Περίληψη

Στην εργασία παρουσιάζεται η εξέλιξη μιας Νηπιαγωγού μετά από τη συμμετοχή της σε ένα πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Προσχολικής εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα είχε ως στόχο οι εκπαιδευτικοί να καθιστούν ικανοί να σχεδιάζουν, αναπτύσσουν και εφαρμόζουν Διδακτικές-Μαθησιακές Ακολουθίες (ΔΜΑ) για τη Νανοεπιστήμη – Νανοτεχνολογία (N-ET). Στο άρθρο αυτό μελετούμε την επίδραση του προγράμματος στην αυτοεκτίμηση της Νηπιαγωγού καθώς και τους παράγοντες που συνέβαλλαν στην εξέλιξή της. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι το πρόγραμμα λειτούργησε θετικά στην ανάπτυξη της εκπαιδευτικού ενισχύοντας την αυτοεκτίμησή της.

Abstract

In this study we present the development of a Pre – School teacher after her participation in a professional development program for Elementary and Pre-School teachers. The program was planned to make teachers able to design, develop, implement and evaluate Teaching Learning Sequence in Nanoscience – Nanotechnology content. In this paper, we make a focus to the effect of the program on teacher's self - efficacy and the factors having the main influence on it. The findings indicated that the program had positive effect on the teacher's professional development since she increased her self – efficacy.

1. Εισαγωγή

Ένα πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης εκπαιδευτικών θεωρείται ιδιαίτερα σημαντικό μέσο, γιατί μπορεί να επιφέρει αλλαγή ή αναβάθμιση στις γνώσεις, στις δεξιότητες, στις πρακτικές και στις στάσεις των εκπαιδευτικών που συμμετέχουν (Schachter 2015). Για να επιτευχθούν τα προαναφερόμενα και να υπάρξει εξέλιξη στους εκπαιδευτικούς προτείνονται ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά, όπως να είναι μακροχρόνιο για να δίνει την ευκαιρία στους εκπαιδευόμενους να επιμορφώνονται θεωρητικά σε μια συγκεκριμένη θεματική, και επιπλέον να περιλαμβάνει την πρακτική εφαρμογή της (Cherrington & Thornton 2013, Hunzicker 2011). Άρα θα πρέπει να δίνεται στους εκπαιδευτικούς επαρκές θεωρητικό υπόβαθρο, όπως έννοιες και παιδαγωγικές μέθοδοι που σχετίζονται με τη θεματική που τους διδάσκεται. Επιπλέον, η πρακτική εφαρμογή της νέας θεματικής από τους εκπαιδευτικούς θεωρείται ιδιαίτερη σημαντική, γιατί τους δίνει τη δυνατότητα να την δοκιμάζουν στο σε πραγματικές συνθήκες (Hunzicker 2011).

Αποτελεσματικό θεωρείται ένα πρόγραμμα που προσφέρει ευκαιρίες στη δημιουργία κοινοτήτων μάθησης καθώς το συνεργατικό κλίμα που δημιουργείται με την ενεργό συμμετοχή κάθε συμμετέχοντα και οι ευκαιρίες που δίνονται για αναστοχασμό, αξιολόγηση και υποστήριξη από την ερευνητική ομάδα, μπορούν να οδηγήσουν στην επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών (Cherrington & Thornton 2013, Schachter 2015).

2. Μεθοδολογία

Στο συγκεκριμένο πρόγραμμα επαγγελματικής ανάπτυξης διδάσκεται ρητά η Παιδαγωγική Γνώση Περιεχομένου (ΠΓΠ), δηλαδή οι εκπαιδευτικοί μελετούν όψεις της ΠΓΠ, όπως είναι η *Παιδαγωγική* και το *Περιεχόμενο* (Χαϊτίδου κ.ά. 2015). Επιπλέον, διδάσκονται φαινόμενα και έννοιες του περιεχομένου της N-ET, όπως είναι η υπερυδροφοβικότητα (Μάνου κ.ά. 2015). Η ραγδαία εξέλιξη της N-ET επιβάλλει την εισαγωγή της σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης προκειμένου οι πολίτες να κατανοούν τις επικείμενες κοινωνικές αλλαγές (Lin et al. 2015). Μάλιστα η εισαγωγή του διεπιστημονικού περιεχομένου της σε παιδιά Νηπιαγωγείου δοκιμάζεται τόσο στην τυπική όσο και στην μη τυπική εκπαίδευση (Feather & Aznar 2011). Ως εκ τούτου είναι απαραίτητη η ανάλογη προετοιμασία των εκπαιδευτικών.

Στο πρακτικό μέρος του προγράμματος, αρχικά οι εκπαιδευτικοί διδάσκουν περιεχόμενο της N-ET και στη συνέχεια αναστοχάζονται πάνω στη συγκεκριμένη εμπειρία τους. Το περιβάλλον μάθησης των δραστηριοτήτων του προγράμματος είναι διερευνητικής κατεύθυνσης. Το εν λόγω πρόγραμμα υλοποιείται στο πλαίσιο των δράσεων μιας κοινότητας μάθησης που δημιουργήθηκε στην Δυτική Μακεδονία. Η κοινότητα αποτελείται από ερευνητές της Διδακτικής των ΦΕ, σχολικούς συμβούλους, εκπαιδευτικούς, φοιτητές και μαθητές.

Στη συγκεκριμένη εργασία -μελέτη περίπτωσης- παρουσιάζουμε αποτελέσματα για την αξιολόγηση του προγράμματος μέσα από την επίδρασή του στη Νηπιαγωγό, με σκοπό να μελετήσουμε λεπτομερειακά και σε βάθος την επίδρασή του στη συγκεκριμένη εκπαιδευτικό.

Τα ερευνητικά ερωτήματα στα οποία θα απαντήσουμε είναι τα εξής:

- E1. Θεωρεί η Νηπιαγωγός ότι εξελίχθηκε η αυτοεκτίμησή της μέσα από τη συμμετοχή της στο πρόγραμμα;
- E2. Ποια χαρακτηριστικά του προγράμματος βοήθησαν την εξέλιξη της αυτοεκτίμησής της Νηπιαγωγού;

Η Νηπιαγωγός θεωρείται αρκετά έμπειρη εκπαιδευτικός, καθώς διδάσκει δέκα χρόνια. Όπως η ίδια ανέφερε στην αρχή του προγράμματος, αν και έχει υπόβαθρο στις Φυσικές Επιστήμες από τη θετική κατεύθυνση των σπουδών της στο Λύκειο, κάθε φορά που διδάσκει περιεχόμενο των Φυσικών Επιστημών έχει δισταγμούς για την επάρκειά της σε αυτό, φοβάται για τις ερωτήσεις των μαθητών και θεωρεί ότι θα δημιουργήσει παρανοήσεις. Παρόλα αυτά, στην καθημερινή της εργασία στην τάξη, διδάσκει τις κατάλληλες για την ηλικία έννοιες και δεξιότητες, στηριζόμενη σε προσωπική μελέτη. Το ερευνητικό εργαλείο που χρησιμοποιήθηκε ήταν η ημι-δομημένη συνέντευξη. Στην εργασία αυτή παρουσιάζουμε μέρος των αποτελεσμάτων από την post - post συνέντευξη της Νηπιαγωγού, που διεξήχθη πέντε μήνες μετά το τέλος του προγράμματος. Η συνέντευξη διήρκεσε 15 λεπτά και αποτελούνταν από τρεις κύριους θεματικούς άξονες: (α) αναστοχασμός της διδασκαλίας, (β) εξέλιξη της αυτοεκτίμησής της και (γ) χαρακτηριστικά του προγράμματος που τη βοήθησαν.

Η ανάλυση έγινε από μία ερευνήτρια η οποία αναζήτησε συγκεκριμένες μονάδες ανάλυσης (MA), που να απαντούν στα ερευνητικά ερωτήματα και να έχουν ολοκληρωμένο νόημα π.χ. «Ότι συναντιόμασταν και συζητούσαμε όλοι οι συμμετέχοντες... με βοήθησε να οργανώσω καλύτερα το κάθε τι.».

Στη συνέχεια, για την αξιοπιστία της ανάλυσης και των αποτελεσμάτων, η συνέντευξη της Νηπιαγωγού, δόθηκε σε δύο άλλες ερευνήτριες οι οποίες επανέλαβαν την ανάλυση. Η διαδικασία ολοκληρώθηκε όταν διαπιστώθηκε πλήρης συμφωνία μεταξύ των τριών ερευνητριών.

3. Αποτελέσματα

Στα πρώτα αποτελέσματα προκύπτουν δύο κύριοι θεματικοί άξονες αντίστοιχοι προς τα ερευνητικά ερωτήματα, δηλαδή η εξέλιξη της αυτοεκτίμησης και οι παράγοντες που συμβάλλουν στην εξέλιξη της αυτοεκτίμησης της Νηπιαγωγού και τρεις κατηγορίες σε κάθε κύριο θεματικό άξονα αντίστοιχα (Πίνακας 1).

Πίνακας 1: Θεματικοί άξονες και κατηγορίες ανάλυσης

Κατηγορίες	Θεματικοί άξονες	
	Αυτοεκτίμηση	Παράγοντες που συμβάλλουν
K1	Επίγνωση της εξέλιξης	Κοινότητες μάθησης
K2	Διδακτική επάρκεια	Συνδυασμός θεωρίας - πράξης
K2	Αυτονομία	Ρητή διδασκαλία ΠΓΠ

A. Ο θεματικός άξονας στον οποίο καταγράφεται η **εξέλιξη της αυτοεκτίμησης** της νηπιαγωγού ως αποτέλεσμα του προγράμματος επαγγελματικής ανάπτυξης συγκροτείται από τις επί μέρους κατηγορίες:

K1: Στις μονάδες πληροφορίας αυτής της κατηγορίας είναι εμφανές ότι η εκπαιδευτικός έχει **επίγνωση των αλλαγών και της εξέλιξής της**

«Δε το συζητώ εκατό τοις εκατό με βοήθησε. Ήταν ο λόγος που φέτος ξεκινώ τις διδασκαλίες μου έχοντας στο μυαλό μου το δια βίου, όλα όσα έμαθα εκεί...»

K2: Η αυτοεκτίμηση της εκπαιδευτικού ενισχύεται από το αίσθημα διδακτικής **επάρκειας** και ιδιαίτερα σε ένα περιεχόμενο απαιτητικό όπως είναι αυτό της Ν-ΕΤ.

«Από τη στιγμή που κατάφερα να το οργανώσω και πήγε και καλά και είδα ποια είναι τα λάθη μου θεωρώ ότι τώρα οτιδήποτε μπορώ να το εφαρμόσω.»

K3: Τα ουσιαστικά βήματα της εκπαιδευτικού προς την **αυτονομία** φαίνεται να καθοδηγούνται κυρίως από την υπέρβαση του φόβου κυρίως της αποτυχίας και ίσως του λάθους.

«Μπορώ να το δοκιμάσω δεν ξέρω αν θα πετύχει ή όχι, αλλά δεν φοβάμαι να το δοκιμάσω πια.»

B. Οι **παράγοντες οι οποίοι** φαίνεται να **συνέβαλλαν στην εξέλιξη** της Νηπιαγωγού, δηλαδή στην ενίσχυση της αυτονομίας της αναλυτικότερα καταγράφονται ως εξής:

K1: Συμμετοχή στην **κοινότητα μάθησης** είτε στις συναντήσεις της ερευνητικής ομάδας με τους εκπαιδευτικούς, είτε στις αλληλεπιδράσεις της με τους άλλους εκπαιδευτικούς.

«Θεωρώ ότι αν δεν είχα τη στήριξη όλων [ερευνητική ομάδα] δεν θα μπορούσα να είχα σχεδιάσει... Αν δεν είχα την υποστήριξη από όλους όσους συνεργάστηκα... δεν θα είχα την αυτοπεποίθηση που χρειαζόταν για να το εφαρμόσω...»,.

«...με επηρέασαν και οι συνάδελφοι με τις απόψεις τους...»

K2: Ο συνδυασμός μάθησης της **θεωρίας και εφαρμογής** στην εκπαιδευτική **πράξη** φαίνεται να είναι σημαντικός παράγοντας εξέλιξης της νηπιαγωγού.

«Με βοήθησαν και τα δυο κομμάτια και το θεωρητικό και το πρακτικό... Αν δεν είχα παρακολουθήσει το θεωρητικό κομμάτι δεν θα μπορούσα να το σχεδιάσω ... Το πρακτικό τώρα μου έδωσε την δυνατότητα να εφαρμόσω κάτι καινούριο να δω ότι μπορεί να πετύχει ή και να δοκιμάσω κάτι καινούριο. Θεωρώ ότι το ένα συμπλήρωσε το άλλο...»

K3: Η **ρητή διδασκαλία της ΠΓΠ** αναφέρεται από την εκπαιδευτικό ως σημαντικός παράγοντας για την εξέλιξη της τόσο στην κατανόηση της θεωρίας όσο και στην εφαρμογή της στον διδακτικό σχεδιασμό.

«...να μην ξεχάσω ότι και τα μαθήματα [για την ΠΓΠ] με βοήθησαν πολύ να κατανοήσω καλύτερα τις τρεις σφαίρες και να σχεδιάσω καλύτερα τη διδασκαλία μου.»

*Κατάλαβα περισσότερο τις τρεις σφαίρες και τη σημασία τους για το σχεδιασμό...
Ακόμη και σε αυτά που κάνω τώρα αυτά έχω στο μυαλό μου.»*

4. Συμπεράσματα

Η διαδικασία της ανάλυσης των αποτελεσμάτων βρίσκεται σε εξέλιξη. Από τα πρώτα αποτελέσματα συνάγεται ότι η δομή και τα χαρακτηριστικά του προγράμματος λειτούργησαν θετικά στην επαγγελματική αυτοεκτίμηση της Νηπιαγωγού. Στα αποτελέσματα που παρουσιάσαμε είναι ορατές ισχυρές ενδείξεις κινητοποίησης του ενδιαφέροντος της εκπαιδευτικού. Συγκεκριμένα θεωρούμε ότι η αυτονομία, η επάρκεια και η συμμετοχή σε κοινότητες μάθησης, που καταγράφονται στην εξέλιξη της νηπιαγωγού, αντιστοιχούν στις ψυχολογικές ανάγκες «της αυτονομίας», «της επάρκειας» και «των σχέσεων με τους άλλους», η ικανοποίηση των οποίων σύμφωνα με την θεωρία του αυτοκαθορισμού (Self-Determination Theory of motivation) είναι σημαντικός παράγοντας για την κινητοποίηση του ενδιαφέροντος (Deci & Ryan 2002). Το θετικό γεγονός στη βελτίωση της αυτοεκτίμησης της Νηπιαγωγού θεωρούμε ότι οφείλεται στο ότι έδρασε σαν μέλος μιας κοινότητας μάθησης, στην οποία όλα τα μέλη συνεργάζονται στενά και συστηματικά για την προώθηση εκπαιδευτικών καινοτομιών.

5. Βιβλιογραφία

Μάνου, Λ., Σπύρτου, Α., Χατζηκρανιώτης, Ε., Καριώτογλου, Π. (2015). Βιβλιογραφική επισκόπηση του περιεχομένου της διδασκαλίας της Νανοεπιστήμης και Νανοτεχνολογίας στις τρεις βαθμίδες εκπαίδευσης. Στα Πρακτικά, Δ., Ψύλλος, Α., Μολοχίδης & Μ. Καλλέρη, (Εκδ.), 9^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση - Διδασκαλία και Μάθηση στις Φυσικές Επιστήμες και την Τεχνολογία: Έρευνες, Καινοτομίες και Πρακτικές, 203-211, Θεσσαλονίκη.

Χαϊτίδου, Μ., Σπύρτου, Α., Δημητριάδου, Κ. (2015). Μελέτη της Παιδαγωγικής Γνώσης Περιεχομένου για τις Φυσικές Επιστήμες σε πρωτοβάθμιους εκπαιδευτικούς. Στα Πρακτικά Ψύλλος, Δ., Μολοχίδης, Α. & Καλλέρη, Μ. (Εκδ.), 9^ο Πανελληνίου Συνεδρίου Διδακτικής των Φυσικών Επιστημών και Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση - Διδασκαλία και Μάθηση στις Φυσικές Επιστήμες και την Τεχνολογία: Έρευνες, Καινοτομίες και Πρακτικές, 121-127, Θεσσαλονίκη.

Cherrington, S. & Thornton, K (2013). Continuing professional development in early childhood education in New Zealand, *Early Years*, 33:2, 119-132.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: human needs and selfdetermination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.

Feather, J., L. & Aznar, M., F. (2011). *Nanoscience Education, Workforce Training, and K-12 Resources*. Boca Raton, FL: Taylor & Francis Group.

Hunzicker, J (2011). Characteristics of Effective Professional Development: a checklist. *Professional Development in Education*, 37:2, 177–179.

Lin, S. Y., Wu, M. T., Cho, Y. I., & Chen, H. H. (2015). The effectiveness of a popular science promotion program on nanotechnology for elementary school students in I-Lan City. *Research in Science & Technological Education*, 33(1) 1-16.

Schachter, R. E. (2015). An Analytic Study of the Professional Development Research in Early Childhood Education, *Early Education and Development*, 26:8, 1057-1085.